

72

DISSERTATIO INAUGVRALIS

1784, 7

DE
PRAEROGATIVA MINORVM
QVOAD VSVRAS
 EX MORA ILLIS PRAESTANDAS
 COMPETENTE

19

QVAM

RECTORE ACADEMIAE MAGNIFICENTISSIMO
 SERENISSIMO DVCE AC DOMINO

DOMINO

CAROLO AVGVSTO

DVCE SAXONIAE IVLIACI CLIVIAE MONTIVM ANGARIAE
 ET GVESTPHALIAE LANDGRAFIO THVRINGIAE REL.

CONSENSV

ILLVSTRIS ET INCLYTI IVRIS CONSVLTORVM

ORDINIS

PRO GRADV DOCTORIS

D. XXV. SEPT. MDCCCLXXXIII.

PVBLCICE DEFENDET

AVCTOR

CAROLVS FRIDERICVS ADOLPH. WEBER

VINARIENSIS.

102

IENAE
 LITTERIS MAVKIANIS.

DISSEMINATION

THE PROLOGUE
BY MARY WELLS WHELAN
CONTEMPORARY

THE PROLOGUE
BY MARY WELLS WHELAN
CONTEMPORARY

CAROLINE
BY MARY WELLS WHELAN
CONTEMPORARY

CONTEMPORARY
BY MARY WELLS WHELAN
CONTEMPORARY

CAROLINE
BY MARY WELLS WHELAN
CONTEMPORARY

UNIVERSITY OF SACHSEN-ANHALT
LIBRARY

SERENISSIMO
DVCI ac DOMINO
DOMINO
CAROLO AVGVSTO

DVCI SAXONIAE IVLIACI CLIVIAE MONTIVM ANGA-
RIAE ET GVESTPHALIAE LANDGRAFIO THYRINGIAE MARCHIO-
NI MISNIAE PRINCIPALI DIGNITATE COMITI HENNEBERGAE
COMITI MARCAE ET RAVENSBERGAE DYNASTAE
RAVENSTEINI

PRINCIPI AC DOMINO MEO CLE-
MENTISSIMO.

OTSTVA OIORAO

TISSON OIOWIT OI OIOWIT

SERENISSIME DVX
DOMINE CLEMENTISSIME

Quod prima iuris studia proferre valuerunt opusculum
TIBI, SERENISSIME PRINCEPS, deuotissima
mente consecrare, atque vt illud propitio vultu excipias
voce supplice orare audeo. Tenuitatis mihi conscius mi-
nus temere processissem, nisi inflammatus fuerim ineffabi-
li illa CELSITVDINIS TVAE gratia, quam ob insignem in
litteras amorem iis se tradentibus indulgentissime praebes,
de qua si et ego conuincerer per clementem exigui huius
libelli receptionem, perfectissima demum laetitia de gradu
docto.

doctoris me repleturum ac de felicitate mihi gratulandum
esse diu arbitratus sum.

Votis, quibus pro TUA, SERENISSIME DVX,
CELSISSIMAEQVE DOMVS TVAE diuicissima conseruatio-
ne et prosperitate parcere nequit probus in patria ciuis,
supplex inhaereo, quae si exaudierit Numen, TANTO-
RVM PRINCIPVM auspiciis subditi sua semper ouabunt

CELSISSIMI NOMINIS TVI

HYMILLIMVS ATQVE OBSEQVIOSISSIMVS
CAROLVS FRIDERICVS ADOLPHVS
WEBER.

DISSERTATIO INAUGVRALIS

DE

PRAEROGATIVA MINORVM QVOAD VSVRAS EX MORA
ILLIS PRAESTANDAS COMPETENTE.

§. I.

Minor aetas eiusque effectus generatim delineatur.

In genuino sensu iuris Romanorum *minor* intelligendus est is, qui anno vigesimo quinto nondum egressus priuilegiis ob hanc aetatem concessis fruendi facultate gaudet *a)*. Aequitati enim maxime consentaneum habuerunt legumlatores, vt id aetatis adolescenti propter fragile adhuc,
nec

a) Notissima est hoc generaliiori significato minorum distinctio in *pupillos* et *adultos seu minores in specie* tales, nec iura, vtriusque aequalia semper in-

nec ad promouendam sibi vtilitatem inuigilandumque aliorum insidiis ac fraudi deliberationis sat habens iudicium priuilegii fauor assignaretur, quorum priuilegiorum numero haud infimo gradu locarem praerogatiuam, qua intuitu morae a debitoribus eius peractae eiusque vis exornatus iste deprehenditur. Iam ad hoc quemadmodum ad qualicumque aetatis priuilegia intra minorennitatis terminum adspirans in promptu quidem iuuatur; at quia a momento in momentum hoc tempus currit adeoque fatale est; vltima hora, quae illud implet, frustra praeterlapsa, hoc est, absque quod beneficii causa in ea adhuc emerferit, illico virilis vigor completur *b)*, iudiciumque nunc adesse perfectum praesumptio emergit iuris et de iure, sic ut ne remedium quidem restitutionis in integram per quadriennium adeptam post maiorennitatem patens efficere quidquam valeat, quippe quod datum est dumtaxat ad medendum damnis in minorenni aetate originem adhuc quaerentibus *c)*

§. II.

Minor aetas Saxonica.

Permultis, quibus ius peregrinum ex receptione norma est, Germaniae territoriis minor aetas consensu Imperantium modo expresso modo tacito ad breuius spatium varie reducta conspicitur. Nimiae sunt haec particulares sanctiones, quam quae hic recensentur, ac de illis

inueniri liquet. Sed quum in hac materia vberius enodanda generaliter fauorem minori praebeant istisque verbis promiscue tantum vtantur leges; et mihi ea vt synonyma adhibituro vtrique, pupillo nempe acque adulto, paria priuilegia addicere hoc instituto licebit.

b) L. i. §. 1. L. 3. §. 3. D. de minoribus,

c) L. ult. C. de temp. in iur. restit.,

illis inde reticere decet d); neque tamen plane inconueniens duco, si in relatione ad nostra territoria minorennitatis Saxonicae mentio pau-
cis fiat, quae secundum IURIS PROVINCIALIS SAXONICI disposi-
tionem lapsu anni vigesimi primi finem adipiscitur, verbis e): *Over ein
und zwintich Yarn so is de Man to sinen Yaren komen.* Consuetudo au-
tem, quae huic ipsi constituto vim legis obuio passu adiecit, causa est,
cur insuper addita fuerit Saxonica dies siue sex hebdomadarum triumque
dierum tempus, quo necdum plene effluxo dormiunt maiorennium
iura, id quod etiamnum experientia fatis superque testatur.

§. III.

Morae conceptus, diuisio atque effectus usurarius.

Priusquam instituti rationem ipsam indagare liceat, de mora eique
annexis quaedam inferenda sunt. Difficile esse moram definire MAR-
CIANVS putat. quid? quod ab omni illius efformatione absterreri vi-
demur per verba rescripti D. PII Imperatoris, vbi, num mora facta in-
telligatur, neque constitutione vlla neque iuris auctorum quaestione
decidi posse autumat, quum magis facti sit quam iuris f.) Non ne-
gauerim, regulam tradi non posse, qua in singulis casibus, verum

A 2

vide-

d) Legum provincialium, quibus terminus communis mutatus est, cata-
logum tradit de SELCHOW in elem. iur. Germ. Lib. I, Cap. I, Sect. II,
§. 79.

e) Lib. I. Art. 42. Eiusdem collectionis autor in IVRE FEYDALI SAXO-
NICO Cap. XXVI. inter alia quoque refert: *Kindere Farzale ist dri-
zen Jahr und sechs Wochen von ihrer Geburt, doch bedürfen sie ez dar-
nach, ab sie jeman beteidigen wil umbe hir Leben, diemile sie zu ihren
Tagen nicht komen sin, daz ist zu eine Jare und zu zwentigen, so muren
sie wol Vormynden nemen einen ihres Herren Man,*

f) L. 32. D. de usuris,

videlicet haec illave persona in mora existat nec ne, apodictice demonstrandi possibilitas adsit; verum enimvero quum in re facti, qualis mora est, veritas apodictica ad decisionem ferendam in iure praecise haud requiratur, suppetit quod definire valeamus, quando generatim debitor in mora versetur, in singulis autem individuis in specie, vbi haberi nequit certitudo absolute talis, decisio iureiurando fiat, siquidem in infinitum lites protrahi reipublicae saluti repugnaret. Age in mora esse dicemur, quoties quod agendum nobis incumbit, differimus sine iusta causa. Ita et creditor et debitor moram contrahere potest, ille in accipiendo, hic in soluendo. Mora debitoris seu solvendi, de qua vnice est dicendi ratio, abit in *moram ex persona* siue *regularem* et *moram ex re* siue *irregularem*, g) Haec quandoque ex immediata legis dispositione adest, si obligatione nata, etiam absque interpellatione, statim non fit praestatio; *illa* vero oritur, si obligatione existente debitor interpellatus non soluit, ac idem est, haecce interpellatio facta fuerit *vere* per verba, an *ficte* per lapsum diei solutioni praefixi, utpote qui pro homine interpellare dicitur. Inter varios vtriusque morae effectus et is proposito huic ansam praebens latet, ut obstringat debitorem ad *vsuras* pendendas, quae in sensu latiori, quo quodlibet emolumentum e mora proveniens designant, tam *vsuras* strictae seu proprie sic dictas quam id quod interest seu interesse amplectuntur. Atque sic dissertationis rubricam interpretemini. *Usurae proprie tales* sunt certa quantitas pro usu fortis solvenda; *interesse* in aestimatione omnis illius consistit, quod per alterius moram nobis deest h). Propter differentiam inter vtrumque crebro obtinentem de quovis separatim ut agatur, ordo suadet. §. IV.

g) L. 32. pr. D. de *vsuris*. Exempla morae in re sunt, L. 1. §. 1. L. 11. §. 1. L. 23. §. 1. D. de *vsuris*. L. 26. §. 1. D. de *fideic. libert.* L. 46. §. 4. C. de *episcop. et cler.*

h) HELLFELDIUS in *iurisprud. forensi* §. 332, 1129. 1137.

§. IV.

Privilegium aetatis circa usuras morae, et quidem in bonae fidei negotiis.

His praeiudicatis transitum facio ad ipsam praerogativam minoribus intuitu usurarum morae illis praestandarum iure impertitam. Quo magis vero eminentia confestim illucescat, in hac materia pertractanda tali modo versabor, ut iura regulam atque fundamentum constituentia semper praemittam, postea vero ea locem, quae tamquam exceptiones a regula intuenda sunt, puto ipsa beneficia minorennibus indulta. Quantum ad usuras morae, ex iuris Romani placitis inter bonae fidei et stricti iuris contractus ac negotia incidit discrimen i). Si bonae fidei sunt, usurae ob moram in exsoluendo debentur indistincte, siue promissae fuerint siue non k), earumque initium causat interpellatio de obligatione iam enata adimplenda a creditore con-

A 3

fecta.

i) Prout negotium quoddam est vel bonae fidei vel stricti iuris, actiones proprie inde emergentes quoque vel bonae fidei vel stricti iuris esse patescit. Bonae fidei exempla habet §. 28. I. de action., quae sunt: ex emto, vendito, locato, conducto, negotiorum gestorum, mandati, depositi, pro socio, tutelae, commodari, pignoratitia, familiae erciscundae, communi dividundo, praescriptis verbis, quae de aestimato proponitur, et quae ex permutacione competit et hereditatis petitio. Stricti iuris actiones efflorescunt e mutuo, constituto, stipulatione, testamento aliisque negotiis, DIONYSIVS GOTHOFREDVS ad L. 5. D. de eo qu. certo loco; vtv ratio- ne mutui haud suffragetur I. H. BOEHMERVS iure ecclesiast. protestant. Tom. V. Lib. V. Tit. XIX. §. 6. seqq. et in doctrina de actionibus. Sect. I. Cap. III. §. 33.

k) L. 32. §. 2. D. de usuris. III. SCHMIDT in dem Lehrbuche von Klagen und Einreden §. 38. num. 1.

fecta. Enimvero quia minori actati inuigilantiae consilique satis non inest ad interpellandum ac euenire idcirco posset, ut eo, ad quod debitor est obstructus, ex ignauia tutoris diu iuuenis careret atque detrimentum inde pateretur; iura debitorem adulto obligatum esse uolunt ad praestacionem subeundam simulac obligatio profecta, item ac si statim tum accesserit interpellatio. Ipso iure igitur minorennibus mora sit, vi cuius debitor, nisi pecuniarium debitum tum, quam exigibile redditur, vltro persoluat, punitoriis subiicitur usuris ab hinc minori ad praestacionem usque pensandis l). Indigitat hoc sanctio Imperatorum DIOCLETIANI ET MAXIMINIANI, dum factum m): *in minorum persona re ipsa et ex solo tempore tardae pretii solutionis recepto iure moram fieri creditum est, in his videlicet, quae moram desiderant, i. e. in bonae fidei contractibus et fideicommissis et legatis. Quo enim fauore minoribus indulgeri, quis quaelo inficias ibit?*

§. V.

Pergitur ratione eorum, quae stricti iuris sunt,

In iis, quae stricti iuris inueniuntur, ob moram haud secus usuras dare cogendus est debitor creditori, quam si sunt stipulae n) ita ut ne quidem post acceptum iudicium seu litem contestatam res mutatio-

l) CARPZOVIVS in iurisprud. for. Rom. Sax. Parte II. Conf. XXX. Def. 23.

m) L. 3. C. in quib. caus. rest. in int. nec. non est. Per verba huius legis: *recepto iure — creditum est*, se non esse obuii priuilegii inuectores ipsi Imperatores fatentur, ac simul per eadem se referre videntur ad L. 26. §. 1. D. de fideicommiss. libert., quae illum a SEVERO Imp. iamiam minoribus esse concessum enunciat.

n) L. 3. C. de usuris. Ill. SCHMIDT l. a. §. 37. num. 1.

tationem subeat o). Attamen ab hac regula defectunt legata nec non fideicommissa singularia p), quae quamuis stricti iuris reperiantur, propter moram iuxta ea persolvenda factam usuras et non stipulatas cum effectu ab herede peti ferunt. De ea re STRUVIUM bene loquentem auscultare praestat q): *in contractibus*, inquit, *stricti iuris nullae usurae, nisi promissae debentur, etiam post litis contestationem. Excipitur actio ex testamento, qua legata et fideicommissa petuntur, quae, licet stricti iuris sit, propter favorem tamen ultimae voluntatis quoad praestationem usurarum ex mora cum iudiciis bonae fidei convenit.* Proinde rationari fas est: si in praestandis morae usuris de legatis et fideicommissis eadem est ratio atque in iudiciis vel contractibus bonae fidei, in his autem obligatione nata interpellatio demum moram ideoque usuras intuitu maiorum creditorum parit; idem erit statuendum in legatis ac fideicommissis, quando aditione hereditatis facta, utpote qua honorati eorum poscendorum ius quaesitum accipiunt, de iis exsolvendis heres admonetur r). Contra si in bonae fidei contractibus minoribus in re mora sit solo temporis, quo peti debitum potest, lapsu; heres legata fideicommissaque illis relicta ab aditionis factae instanti haud pendens ut morae reus e ratione vix commemorata plectendus est usuris, donec solutionem reuera praestiterit s).

§. VI.

o) L. 38. D. de usuris. Neque repugnat L. 35. eodem.

p) Fideicommissa vniuersalia ad hanc exceptionem non pertinent, quia hereditatis petitione efflagitantur, quae bonae fidei est. §. 28. I. de action, in fine.

q) in Synagm. iuris civil. Exercit. XXVII. ib. 45.

r) L. 84. I. §. 1. D. de legat. II. L. 1. C. de usur. et fruct. legat.

s) L. 3. C. in quib. caus. rest. in int. verb. fin. CARPZOVIVS in iurispr. for. Parte II. Const. XXX. Def. 22.

§. VI.

De legatis et fideicommissis conditionatis.

Num, si legata fideicommissaue sub conditione ordinata sunt, praefertentia quoque decoratus minor exstet? quaestio enascitur. Affirmatiua mihi arridet sententia. Sedenim cuilibet iura vsurae petendae facultatem largiuntur, quum existente conditione, sub qua testator legatarium vel fideicommissarium honorauit, heres adita hereditate sibi delata de praestanda pecunia legata obliquene relicta fuit interpellatus ¹⁾. Verè igitur etiam hic priuilegio frui pupillum animo pendere nemo quisquam valebit, propterea quod lege generatim sancitum esse inueniamus, vt in fideicommissis legatisque mora re ipsa fieri in eius persona credatur, fideicommissa autem ac legata in genere spectata et pura et conditionata concludunt. Iam quia ius et respectiue obligatio ad legata nec non fideicommissa sub conditione posita tunc proficiscitur, si conditio exstiterit ²⁾; haec exstentia causa est, cur vsurae infligantur morae heredi, qui statim tum obligatione praestandi per vltimam voluntatem relicta se exonerare neglexit. Neque vero aliud obtinere monuerim circa legatum et fideicommissum sub die constitutum, quippe quod pari iure iudicatur eum conditionato, modo, an dies sit exstiturus, in dubio pendeat.

§. VII.

Qualitas interesse et aetatis praerogatiua in illo.

Esti regulariter in iudiciis stricti iuris excidit vsurae punitoriae sigillatim haud promissae petitio; aliud tamen de eo quod interest valet, eius

¹⁾ L. 24. D. quando dies legar. l. fideic. ced.

²⁾ L. 5. §. 2. D. qu. dies leg. l. fid. ced.

enius efflagitatio in quibuscumque contractibus indistincte procedit x), siue nimirum stipulatio ideo fuerit celebrata siue non, ac ita quidem, ut in iis, quae praeter quasi contractum, quo obligatio emergit legata exhibendi atque fideicommissa, stricti iuris prostant, solum competat, in hoc autem nec non bonae fidei contractibus electiue cum vsurarum petitione concurrat. Praeterea in eo adhuc dissidet ab vsurarum natura interesse, ut tum ad eius perceptionem admitti creditor non possit, nisi damnum, quod per moram debitoris sustinuisse se praedicat, liquidauerit probaueritque, tum ad certam quantitatem illud non restringatur, sed si id, quod ob iniustam debitoris dilationem abest, vsurarum legitimum quantum superare a creditore fuit deductum, impune hanc summam accipere licet, ac obligatus ad eam persoluendam salua iudicis moderatione cogi recte potest. Quodsi ad minorem interesse respectu oculos nunc iniiciamus, eandem atque de vsuris supra euolutum et hic intercedere priuilegii rationem in aprico haeret. Quapropter, nisi obligatione perfecta sua sponte debitor fecerit solutionem, tantum, quantum eam isto tempore non esse peractam sua interfuisse minor demonstrabit, iste dare adigetur. Mora enim irregularis in minorennium persona nasci legitur, morae autem effectus quoque est, ut interesse postulari queat, nec hinc vsuras solum propriae, sed etiam interesse adeoque vsuras in genere pupillo debitas priuilegiatas eminere facile est ad animaduertendum.

§. VIII.

Limitatio quaedam.

Cauere tamen putes, quae de vsuris ac interesse morae haecenus prolata sunt, indifferenter seruari, atque debitorem adulto obstrictum

viii

x) L. vii, C. de sentent. quae p. eo qu. int.

vni alterius submitti confestim ac tempus obligationis orae praeter-
lāpsū est; potius hanc molem tum demum sustinebit, si nouerit se
debere, cuius intuitu obligationis natae instans labitur. Etenim usur-
rae debentur ob moram, hoc est, ob iniustam praestationis dilationem,
iniuste autem praestationem debiti differre profecto dici non potest is,
qui ad eam se esse deuinctum ex iusta causa ignorat. Attamen in bo-
na fide versari debitor non videtur ideoque non omnino expers morae
est, si eius culpa factum, quo minus obligationem sciuerit soluendi;
vt, quando heres ereuit hereditatem sibi delatam, nec curam habuit
vltimae voluntatis, qua minori legatum relictum est aut fideicommis-
sum, inspiciendae, quam tamen adesse fugere eum nequaquam potest.

§. IX.

*Quatenus apud nos in illis, quae Romanis stricti iuris erant,
usurae morae haud promissae cum successu peti queant?
determinatur.*

Discrimen inter bonae fidei et stricti iuris negotia his diebus
exoleuisse palam est, neque dubitandum, idem locum occupare iuxta
differentiam inter usuras morae promissas et non promissas antea nar-
ratam, hoc effectu, vt in iis, quae stricti iuris erant, negotiis usurae
ob moram absque distinctione hodie debeantur. Sed si contractum
mutui intueamur, ratione usurarum ex mora pendendarum leges Im-
perii non penitus aboleri velle videntur Romanam dispositionem, licet
eadem alio modo opitulari creditoribus ego quidem acquieuerim,
Ita RECESSVS IMPERII de a. 1600, §): *Sociel nun diesemnach den zum
Ein-*

§. 139. Eadem, quae hic Recessus de interesse morae disponit, iam ante
eius existentiam in Saxonia Electorali per *Ordinationem Torgensem de a.*
1583.

Eingang jetzigen Abschieds angeregten Punkten *mutui* anlangen thut, haben sich der Churfürsten, deputirter Fürsten und Stände anwesende Rätthe und Gesandten erinnert, was derothwegen bey gehaltenen Deputationstagen zu Wormb im Jahr achtzig sechs der wenigern Zahl sürgangen, unsere damals anwesende Commissarien auch sich mit ihnen verglichen, das nemlich in dem vorgefallenen Streit, ob nicht in *contractibus mutui*, damit die Partheyen in puncto liquidationis an unserm Kayserlichen Cammer-Gericht des langwolligen Proceßs enthaben seyn möchten, auch jetzt gemeldt Cammer-Gericht damit nicht ueberladen, ein gewisses loco *interesse a tempore morae* zu statuiren und zu setzen vor billig geachtet worden, wann der Schuldner in *mora restituendi pecuniam mutuam* ist, das er seinem Gläubiger von derselben zeithero (der Vermuthung haben, das der creditor sein Geld von solcher Zeit an anlegen, und zugelassener Weise zum wenigsten vom Hundert fünf wol haben möge) das Interesse zu entrichten und gut zu machen schuldig seye, welches wir uns auch gnädigst gefallen lassen; So ordnen und wollen wir nachmals, das solch *interesse a tempore morae* erstattet, und derothwegen den Creditorn fünf Gulden von Hundert bezahlt werden. Quum enim *interesse, quod in mutuo vsuris morae non promissis solum obtinet*, ob difficultatem probationis saepius haud ascendat quantum *vsurarum*, et idcirco testante RECESSU diuturnae lites fuerint; sancitum est, vt ex probabilitate, quod creditor cum pecunia iusto tempore restituta lucrari potuisset quinque pro singulis centenis siue quantitatem *vsuris hodiernis aequalem*; statim *interesse* in hac quantitate absque liquidatione ac demonstratione petere creditori indulgeretur. Si itaque lex Imperii tolli voluisset odium *vsurarum* in mutuo, haud opus fuisset,

B 2

vt

1583. fuerunt constituta, cuius verba huc quadrantia leguntur apud CARPZOVIVM in *respons. iur. Elector. Lib. II. Resp. L.*; immo ita tum fuille pronunciatum in Thuringiae foris tellis est COLERVS de *processu excussio P. I. Cap. X. num. 99.*

vt 5. p. C. tamquam interesse persequi liceret, sed aequiparari potuisset mutuum reliquis contractibus, vtpote quibus eadem haec quantitas tamquam vsura debetur. Neutiquam vero per hanc aequalitatem quanti differentiam inter vsuram ac interesse sublatam putes, dum ius est creditori 5. p. C. interesse loco poscendi, non obligatio, adeoque si hoc quanto non delectatur, maius demonstrare integrum manet, vt verba RECESSVS sublequentia firmant: *oder aber da dem creditori solch fünf Gulden nicht annehmlich, sondern er vermeynen wolte, tam ex lucro cessante quam damno emergente ein mehrers zu fordern, das ihm alsdann sein gantz Interesse zu deducirn, gebühlich zu liquidirn vnd zu bescheinen, vnd der richterlichen Erkänntniss darüber zu gewarten vnbenommen seyn soll.*

§. X.

Si pactum deest, vsurae pupillares non nisi ex mora proficiuntur.

Praeter conventionem et moram solam aequitatem nonnumquam sufficere ad vsuras, quas legales dicunt, consequendas alii affirmant, alii maiori iure negant, quia aequitas sola, si lege non est approbata, legitimum vsurae fundamentum producere nequit, approbata vero non est, nisi pactum aut mora delitescat, in legibus, quas pro fulcienda aduersantes proferunt z). Ac idem sine discrimine statuendum esse mihi persuadeo de vsuris minori praestandis, quamuis CARPZOVIVS emtorem, qui possessionem rei pupillaris venditae nactus pretium non penderit, ad vsuras pretii teneri arbitretur citra conventionem et moram, eo quod iniquum foret, vt eiusdem temporis retineat et fundi fructus

z) Perill. WALCHIVS in *controuers. iur. ciuil. Sect. III, Cap. IV, Membr. I. Subj. I.* §. 14. p. 326.

fructus et pretii usuras a). Cuius opinionis tutelam suscipit ob Impp. DIOCLETIANI ac MAXIMINIANI disposita b): *curabit, autem, praeses provinciae compellere emptorem, qui nactus possessionem fructus percepit, partem pretii, quam penes se habet, cum usuris restituere, quas et perceptorum fructuum ratio et minoris aetatis fauor, licet nulla mora intercesserit, generavit.* At enimvero ultima legis verba ad omnem moram extendere non decet, quin potius, quod recte ZANGERVUS sentit c) de mora ex persona sunt intelligenda. Ipsius enim huius sanctionis summa fauorem minoris aetatis in contemplationem venire loquitur, si emptor possessionem rei pupillaris venditae nactus pretium non persoluit; qualem vero minoris aetatis fauorem aliter hic cogitare possibile est, quam quem ipsi dicti Imperatores minori alibi tribuunt ut mora in re illi fiat a debitore pretium tardius soluente constituentibus d). Nonne igitur contradicendum esset contendere, in verbis legis recitatae finalibus quamlibet moram intelligere voluisse Imperatores, quum tamen ipsi per verba: *minoris aetatis fauor generavit*, tamquam optimi verborum suorum interpretes moram a debitore pupilli et sic etiam ab emptore rei pupillaris fieri irregularem haud ambigue voluntatem prodant? Mora autem interueniente non est, ut immediatam legis dispositionem seu solam aequitatem cogitare necesse habeamus, quia mora sola sufficiens usurae petendae causa est, nec inde refert, an res frugifera sit

B 3

nec

a) in *respons. iur. Elect. Lib. IV. Resp. LII.* Hanc sententiam nuper adhuc defendere conatus est ADOLPH. DIETER. WEBERVS in *commentar. de usuris indebite solut. earumq. in sortem impuzar. §. IV.* eodem fundamento nihil.

b) L. 5. C. de act. emti.

c) in *tr. de exceptionibus. Parte III. Cap. XXV. num. 64.*

d) L. 3. C. in quib. caus. rest. in int.

nec ne e). En tibi rationem, quare legi discussae hunc sensum inesse arbitrarer: si emtor rei pupillaris possessionem adeptus pretium non soluit, ob moram ex re quae enasci conspicitur circa minorum personam vsurae sunt praestandae, vivt nulla mora personalis interuenerit, cui adhuc robur accrescit, quod perceperit emtor fructus rei venditae.

§. XI.

Immunis minor est a moratorii vinculo.

Moratorium, quod aere alieno obrutus ab Imperante accipit, hanc efficaciam habet, vt durante tempore, ad quod indultum illud deprehenditur, creditores ab exactione tam sortium quam vsurarum abstineant, eoque demum effluxo sit facultas vsuras, etiam quae durantibus induciis exereuere, petendi f). Sunt autem varii creditores, ad quos moratorii debitori suo imperiti vis se haud diffundit, inter quos primas sane tenere minorennem enunciare non haesito. Praebet ad hoc demonstrandum analogia iuris argumentum. Princeps enim eiusmodi rescriptum impertiens eatenus id impertitus esse praesumitur, quatenus priuilegiis, quae vnus alterque iam possidet, non derogat; quis autem quae so in ambiguum trahere valebit pupillum priuilegii sui, vi cuius quoduis damnum ab eo declinandum est, expertem facturum esse, si antequam litterarum terminus decurrit, quiescere debeat vsurarum solutio? Etenim tutoris est, vsuras a debitore pupillari flagitare, acceptas iterum tuto collocare alioie modo vtile pupilli promouere, quae singula exfularent, vbi vsurae haud prius quam finito moratorio persoluerentur. Neque est, vt iniquitatem debitor obiciat,

mi-

e) L. 5. C. de pact. inter emt. et vend.

f) de LYNCKER in resolution. disceprat. forens. Resol. 250. In Saxonia Electorali hac de re peculiaris lex est Decisio Electoralis XXX.

minorem, etiam si locuples est, induciarum vinculo non stringi, quandoquidem id genus litterae non nisi miserabilibus personis tradi soleant calamitate in infortunium detraxis. Nam tum leges haud disponunt, quo minoribus pauperibus de damno vitando certantibus tantum succurratur, tum licet diuites sint, miserabiles et ipsi reputantur homines animi ingenique respectu, quae miseria maiori in iure favore fruitur, quam quae facultatum inopiam concernit g). Ex his itaque non poteris non elicere consequens, aduersus minorenes creditores nulla vi munitum esse moratorium rescriptum a debitore impetratum, sed salua eorum iura manere item ac si omnino non fuerit concessum.

§. XII.

Tutor in elocanda pecunia pupillari negligens usuris subiacer.

Insigne ac strenuum est quoad patrimonium pupillare tutoris officium, e cuius neglectu saepius usuris se subtrahit morae, in quas alius tutor vel curator in pari casu forsitan non teneretur. Vbi obligationem tutoris circa paratam pupilli pecuniam e Romani iuris constitutionem diiudicamus, iura nouellarum a digestorum legibus magnopere distant. Secundam *has* tutori incumbit, vt nummos ad minorem spectantes intra sex menses a suscepto munere computandos, aut postea dato duorum mensium laxamento sub idoneis nominibus collocaet possessionibusue emendis impendat. Sin hoc intermittat, usuram ex propriis refundere minori cogendus est *h)*, modo deductis, quae ad sustentationem aliosque necessarios vsus requiruntur, sufficiens corradi potuerit summa. E contrario alius argumenti sunt, quae in *nouellis*

ordi-

g) STRYCKIUS *diff. de abusu rescriptor. moratorior. Cap. III, §. 6.*

h) L. 7. §. II, L. 15. D. de admin. et peric. rur.

ordinata de hac re leguntur, siquidem hic remissa est necessitas foenerandi, ni reditus ad alimenta congrua pupillo praebenda suppetentes deficiant, tunc de mobili substantia, quantum opus est, vendere pecuniamque inde redactam in sortem apud alium elocare constringitur, Sin absque hac necessitate vsuras exerceat, duorum mensium quidem induciae profunt, mutui vero periculum ad eum pertinet, commodum ad minorem i). Quamquam pandectis nouellas derogare nemini vquam dubium esse possit; illas tamen his obuiio passu valore in praxi excellere iurisperiti affirmant tantum non omnes, k) ob vile quidem, ni errore ducor, vtplurimum in minorem e collocatione tuto effecta redundans. Qua de causa ob praetermissam idoneam foenerandi emendique fundos copiam hoc aeuo ipse tutor vsurarum mole grauat; praesumptio tamen pro eo est, eiusmodi haud adfuisse copiam, quo fit, vt asserenti in casu negationis probatio incumbat, quae facilis erit, si proprios nummos tutorem bene hoc interuallo credidisse pateat l).

§. XIII.

Vis depositionis propter elocationem summae pupillaris a tutore peractae.

Euenire interdum potest, vt ad collocationem pecuniae pupillaris euitandam depositio eiusdem a tutore fiat, et quaestio iam incidit, vtrum patente postmodum idonea in sortem vel immobilis collocationem elocandi occasione ab officio ille liberetur suo? Distinctione hoc deci-

i) Nov. LXXII. cap. 6. Auth. Nouissime C. de admin. tutor.

k) WISSENBACHIVS in exercitat. ad pandect. Disput. LI, §. 6. STRYCKIUS in cautel. contract. Sect. III. Cap. II, §. 3.

l) L. 13. §. 1. D. de admin. ex per. tut.

decidendum erit. *Aut* enim depositionis actus vtro a tutore factus est, aut non, sed iussu magistratus. *Illic* custodiae quin argutionis futurae ac si ipse pecunia deposita vsus fuerit, tutor absoluitur, verum non efficitur, vt patefacta bona post depositionis tempus collocandi copia a vinculo tutorio sit immunis, ideoque ea neglecta, nisi ipsam iudicium vtilitatem pupilli hoc modo curauerit, vsuris alligatur *m*). Hoc onere tamen premi non videtur, vbi depositionem protestatio fuerit comitata iudexque acqvieverit. *Hic*, quando scilicet depositio iudice iubente celebrata est, vterior tutoris obligatio ad elocandam adque vsuras in casu omissionis infringitur. Sin magistratus vt deponeretur praecepto obsequium haud fuerit praestitum, obligationem in statu quo manere per se liquet, et sic quidem, vt depositione sub comminatione poenae cuiusdam iniuncta, haec debeatur, si intra tempus praefinitum peracta non fuerit depositio, saluo iure et vsuras exigendi, si vel maxime occasionem elocandi interim patefactam omiserit. Romanis praetores quandoque depositionem fieri iusserunt sub minatione vsurarum in euentu contumaciae dandarum, licet foenerari tum pecunia non potuerint).

§. XIV.

Tutor in vsuras vsurarum tenetur.

Anatocismum vix ac ne vix quidem sapit adeoque vsurae vsurarum indulgentur, quum ex parte tertii indolem fortis assumunt. Itaque non difficile est intellectu, tutorem pupillo suo vsuras debentem nec rite eas soluentem earum iterum vsuras agnoscere coërceri, ideo quod duplicem personam hic repraesentet, tutoris nempe atque debitoris.

m) L. 7. §. 3. D. de adm. et per. tut.

n) L. 7. §. 7. D. de admin. et per. tut.

toris. Sicuti vero tutoris vniuscuiusque est, vsuras a debitore pupillari efflagitare et exinde commodum illius pro virili quaerere; ita dubitari non potest, quin erga se, si ipse pupilli sui debitor est, id aeque obseruet, quid? quod adhuc plus, dum aduersus alium in exsoluendo foecordem actionem mouere necesse habet, non idem aduersus se *o*). Iam quum vsuras, quibus minori obstrictus inuenitur, sibimetipsi velut tutori exhibere atque in accepta rationum redigere possit, quo magis extinguantur; haud aliud erit assumendum, quam quod eas stato die vere praestiterit ac deinde rursus vt sortem in suum usum verterit. Nonne enim parui interesse potest minoris, num vsuras tutor serua intentione, vt nunc istius sint, vere dependerit, sed paullo post eosdem nummos, quum characterem sortis iam induerint, iterum auferens in propriam utilitatem adhibuerit; an vero eas statim absque solutione in usu secum retinuerit? Nam priori casu probatione non eget, ad vsuras illum obligari vsurarum earum, quas iam soluerat, deinceps vero iterum inuasit; quidni in posteriori quoque? solus enim soluendi vel non soluendi tutoris animus pupillo praecudicare nequit. Sigillatim graue huic sententiae accedit pondus, quod, si contrariam ambires, impune tutor de pecuniis pupilli lucraturus esset; nae cogitatio iuri radicatus repugnans *p*). Quae quum ita sint, quamdiu tutor in tali solutionis contumacia perseverat, cuiusque anni cursu vsurae, quae per hunc annum debebantur, pro solutis ac de nouo inuasit habendae sunt, idque efficit, vt vsurae retentae sequenti anno tamquam fors separata considerentur et hinc vsuras pariant a tutore praestandas, quod per separatas rationes, quas *eine Stufenrechnung* vocant, ad liquidum perduci-

o) L. 9. §. 3. D. de adm. et per. tut.

p) L. 38. D. de negor. gest. BRUNNEMANNUS in *decisionibus*, Centur. I. Decis. 73.

eur. Illustrations gratia adicio responsum Ordinis Istorum Witteber-
 genſis a WERNHERO traditum q): So erſcheinet daraus allenthalben ſo-
 viel, daß Sempronius auf jedes Jahr eine ſonderliche Rechnung zu fertigen,
 und diejenigen Zinſen, ſo er jährlich dem Pſiegbefohlenen ſchuldig worden,
 zum Capital zu ſchlagen, und davon in folgenden Jahren wiederum Zins zu
 verſchreiben pſichtig. V. R. W.

§. XV.

Vſurae pupillares nonnunquam maximae ſunt.

In regula vſurae minoribus debitae ſunt vulgares pro modo regio-
 nis, niſi quod in caſu, vbi tutor nummos ad illos pertinentes proprio
 auſu ſeu ſine contutoris aut iudicis permiſſu in ſuum vſum conuertit,
 centeſimae h. e. 12. p. C. ſoluantur oporteat r). Conuertit autem
 pecuniam pupillarem in ſuum vſum tutor, non modo ſi paratam in-
 uadit, vt praediam ſibi inde comparando ſ); verum etiam ſi vſuras,
 quibus ipſe adulto obſtrictus eſt, in re ſua detinet, quia ex ratione pa-
 ragr. praeced. declarata ſolutae et indolem fortis amplexae putandae
 ſunt, ſimulae dies venit. Neque de iniuria conqueri tutor poterit,
 quod vſurae illae, quas de retentis praestare debet, maximae ſin et ma-
 gnum onus iam foret, ſi vſurae vſurarum ordinariae dependerentur.
 Sedenim vſurae vſurarum praestantur, quoniam de re pupillari lucrum
 captare tutor prohibetur; quod vero ordinarium vſurarum quantum

C 2

exce-

q) in ſelect, obſeruat. forenſ. Parte VIII, Obſ. 397.

r) L. 38. D. de negot. geſt. L. 26. §. 1. C. de vſuris. L. 54. D. de adm.
 et per. tut. Haſ vſuras illis ex mora annuero, quia pecuniam alienam
 inuadens in mala fide verſatur, malae fidei poſſeſſor autem, ſimulae talis
 eſſe coepit, in mora reſtituendi eſt.

ſ) L. 3. C. arbit. ruſel.

excedit, poenae vice luitur, quod fidem, quam ab omni lucro abstinens praestare debuisset, violauerit. An hodiernum centesimarum ratio sit habenda, de eo notissima est controuersia inter magni nominis viros, nec speciosa esse argumenta eorum, qui in negatiuam abeunt, inficiandum est 1). De valore iuris Romani circa vsuras vsurarum minus adhucdum restat dubii.

§. XVI.

Quod vsurae pupillares in Saxonia vna cum sorte in concursu locentur, praerogatiua non est.

Nemo nescit, in concursu Saxonia orto non, nisi qualibuscumque creditoribus satisfactio quoad sortes fuerit praeslita, vsuras exsolui. Hinc priuilegii speciem prae se ferre videntur, quod ex disposito DECISIONIS ELECTORALIS IX. vsurae aut ob neglectam summae pupillaris elocationem, aut ob conuersionem illius in propriam vtilitatem a tutore debitae in concursu circa eiusdem bona durante adhuc tutela patefacto simul cum sorte locentur. Sic enim memorata lex: *Wann nun solchergestalt (scil. in dictis duobus casibus) ein Unmündiger bey seinem Vormund Capital und Zinsen zu fordern, so sollen hinführo, weihn die Zinsen nicht ex mutuo, sondern aus der verwalteten Vormundschaft herrühren, an ihm selbst priuilegirt seyn, und dem Unmündigen, damit derselbe nicht in Schaden komme, als ein Interesse gebühren, beydes zugleich in eine Classe oder Ordnung, wann auch die andern Gläubiger ihre Capitalien nicht erlangen, angesetzt und bezahlet werden.* Vtut vero ipsa huius sanctionis verba priuilegii colorem magis tueantur, tale tamen hic reuera latescere perperam contenditur. Nam quum has vsuras non ex mutuo surgere,

1) Viriusque opinionis affectas quosdam videre licet apud HELLFELDIUM in *iurispr. for.* § 431. nor.

gere, sed ex quasi contractu tutelae, ipsa lex loquatur, vsuras autem ex mutuo non prouenientes una cum forte petendi in concursu cuique creditori pateat facultas; facile perspicitur, aequale ius inter omnes esse creditores vsuras non ex causa mutui quaerentes, nec inde pupillo praerogatiuam relictam sentiri. Tum hoc errore nos adhuc exsoluit ORDINAT. PROCESS. ELECTOR. SAXON., quum enunciat u): *derer Zinsen aber sollen sie (i. e. creditores hypothecarii ac priuilegiati) sodann erst, wenn alle Gläubiger, vnd also auch die Chirographarii, derer Haupt-Summen vergnüget, ihrer Ordnung nach bezahlt werden: Doch hat solches Krafft angezogenen Ausschreibens allein in mutuo Statt.* Hic enim extra mutuum cunctis creditoribus hypothecariis et priuilegiatis vsuras cum forte locare Elector indulget, non distinguens inter maiores et minores.

§. XVII.

Vsurae ob negligentiam in exigendo.

Debitores soluendarum vsurarum socordes adhortari ad obligationem suam implendam tutoris quidem esse liquet, tantum tamen abest, vt hoc intermittendo illum statim se subtrahere vsuris recte colligatur. Quando post interuallum vsurarum debitarum perfolutionem debitor adhuc suscipiat, tunc superuacaneum foret defendere, tutorem quoque ad vsuras deuinci, licet forsitan debitor iusto tempore soluturus fuisset, si eum tutor interpellasset, quia interesse, quod vsurae hic denotarent, lucri cessantis peti nequit, nisi ex damno emergente ortum, damnum vero emergens sane non adest, si vsurarum sero solum a debitore datarum iacturam pupillus non facit. Quare tum demum vsuras e suo marsupio refundendi tutorem persequetur necessitas, quum eius incuria factum, vt vel in totum vel in tantum non amplius satis-

C 3

facere

u) Tit. L. §. 2.

facere obstrictus valeat, qui tamen, quum exactio fieri oportuisset, soluendo fuit x). Sed enimvero incommodo hoc destitueretur, si notorium est aut probatur, ita debitorem bonis fuisse exutum, ut, tamen si accesserit interpellatio, praestare praestandum iam tunc non potuisset; attamen et hic culpa tutorum argui non posse supponas, quod in mutuo celebrando forte securitatem minoris meditatus haud fuerit, ut hypothecam non stipulando.

§. XVIII.

Quid fides habita efficiat, interrogatur.

Quando creditor fidem de pretio habet, eo ipse in solutionis protractionem coit, atque idcirco ob defectum morae ex parte debitoris vsurae pacto speciatim non reseruatae nulla ratio habebitur, donec nouam interpellatio pepererit moram y). Hoc quum intelligi oporteat de eo, qui iuri suo vel alieno renunciandi potestate pollet; perspicuum est, ad tutorem de pupillari et pupillum de sua pecunia fidem habentem non eadem quadrare principia, sed nihilominus vna cum pretio vsuras morae praestare debitor coërcebitur, item ac si creditum non fuisset. Etenim quia iuxta minorum personam priuilegium eminet, ut ipso iure morosi debitores reddantur, si tardius, quam obligatio constitueretur, solutioni se subtraxerint; huic priuilegio per factum suum, fidem nempe habitam, renunciare incapax est tutor, nec inde is renunciari illi voluisse praesumitur z). Neque tamen eiusmodi actus tuto-

rius

x) *L. 15. D. de admin. et per. tut.* Tutor enim culpam leuem praestat. Si vero nomina non ipse contraxit, etsi susceptae tutelae instanti idonea fuerunt, non nisi ad damnum e dolo aut culpa lata proueniens reparandum obligatur. *L. 2. C. arbit. tut.*

y) *ZANGERVUS de exceptionibus. Parte III. Cap. XXV. num. 61.*

z) *BRUNNEMANNVS in decisionibus. Centur. III. Decif. 40.*

rins erit inualidus, siquidem et detrimentum ex eo minor non capit et non inutilis saepe est debitori, quod, quamuis vsurarum morae non abfoluatur, opus tamen non fit, vt illico pretium pendat. Quae quum ita se habeant, in tutorem, quamdiu quasi bonus paterfamilias egit indulgens tali, qui ratione fortis aequae ac vsurarum facultatibus pupillo sufficientem praestat securitatem, non poterit deuolui vsurarum onus; quod contra secus se habere nemo inficias ibit, si omissae debitae diligentiae iuste accusetur, vtputa si aut securi intuitu ab initio satis non inuigilauerit fidem habens inopi, aut postea debitorem opibus labi intellectus mature cum haud conuenerit, perque id factum, vt ne satisfieri amplius pupillo queat. Quodsi ipse adolefcens non arcessito tutore fidem habuerit, haec actio eodem modo sustinebitur atque de tutore vix euolutum, quoniam nec hic renunciatio iuris conuici adeoque et hoc factum ita commode explicari potest, ne inde immineat praedictum.

§. XIX.

Praerogatiuae morae ex re expers est veniam aetatis nactus in iis, quibus cum minore comparatur.

Iuuenis, qui veniam aetatis nanciscitur, iura accipit maiorum, nisi quod minori iuridice tali adhuc similis fit in eo, quod ad immobilia alienanda decretum iudiciale impetrare debeat. Hoc itaque respectu solum quaestio indaganda venit, ane circa venditionem rei immobilis rite contractam priuilegio morae ex re fruatur veniam adeptus, eo effectu, ne fides de pretio habita impediatur, quo minus vsurae morae a tempore traditae possessionis simul cum pretio postmodum perfoluantur ab acquirente opus sit? Negatiuam ab ipso IUSTINIANO sancito deriuare placet a) eos, inquit, qui veniam aetatis a principali

a) L. 3. C. de his qui ven. aetas.

~~_____~~

clementia impetrauerunt vel impetrauerint, non solum alienationem, sed etiam hypothecam minime posse sine decreti interpositione rerum suarum immobilium facere iubemus, in quarum alienatione vel hypotheca decretum illis necessarium est, qui necdum veniam aetatis meruerunt, ut similis sit in ea parte conditio minorum omnium, siue petita sit, siue non, aetatis venia. Si proinde Imperator vult, ut in expetendo circa alienandas possessiones decreto veniam maiorum ac minorum sensu iuridico talium par sit conditio; eo voluntatem ingenue prodit, quod ad alia priuilegia minoribus impertita et circa alienationem quoque sese exferentia hanc conditionis similitudinem trahi nolit, certe alias generatim sanctiturus fuisset ac sancire debuisset, ut in priuilegiis aetatis circa venditionem versantibus aequalis deberet esse ratio minorum et venia ornatorum, quod quum haud fecerit, haec dispositio ad vnicam priuilegii speciem, necessitatem nempe decreti in alienando immobili restricta ad alia non extendenda est. Equidem contrarium ex ipsa huius sancti ratione manare videtur, quam in eo esse putarem, ne ob lubricitatem iudicii, quae adhuc latefcere potest, licet causae cognitio, num animi morumque probitas adsit, veniam praecedat, iuuenis ea patrimonii parte se ipsum temere priuet, quae non facile corruptibilis certos redditus edit. Atqui ratio praerogatiuae morae in re minori tributae in iudicii lubricitate latet. Ergo ob paritatem rationis veniam actus praerogatiuae morae ex re circa venditionem immobilis fruitur. Perperam. Imperator enim decretum de alienando requirit, non ideo quod quasi in alienanda possessione imperfectus veniam consecutorum sit animus, sed quod causae cognitione licet instituta talis adesse ac tunc ex incongrua deliberatione non necessario facta alienatio facultates redditusque multum minuere possit. Iam vero quia hoc, vtrum venditio friuole suscipiatur nec ne, non per se patet, sed in omni paene casu aliqualem inquisitionem postulat; optime prospici arbitratus esse videtur legislator,

fi

si in quouis voluntarie alienandi immobilis euentu cognitio a iudice fiat, et vbi iustam causam adesse apparet, in venditionem consentientium esse per decretum declaretur.

§. XX.

Ius minoris, si tutor sortem sine vsuris morae accepit.

Ad vsuras morae petendas specialis actio non datur, sed actione e contractu, vnde emergunt, flagitandae sunt, quum obligatione ex forte proueniente tanquam principali per solutionem perempta obligatio ad vsuras morae expresse non reseruatas vt accessoria istius simul perempta censeatur. Fac tutorem a pupillari debitore sortem accepisse absque vsuris ob moram debitis, reservatione omissa huius socordiae expensum minorem ferre nemo euincet, quin in ipsius electione est, num tutorem actione tutelae directa conuenire, an contra ipsum debitorem in integrum restitutione experiri velit *b)*. Et quamuis debitor non facta vsurarum reservatione ne postea inquietetur ius accipiat; utilitas tamen pupilli, incontinenti restitutione se iuuari, contradictionem respuit debitoris, idque magis, quod saluus huic maneat actione a minore cessa contra tutorem regressus. Par ratio est, si sententia sortem sine vsurarum morae memoratu minori adiudicans incuria tutoris, quod remedia haud interposuerit suspensio, in rem iudicatam transit.

§. XXI.

Quomodo vsurae tuto soluantur.

Alio effectu minori ipsi, alio eius tutori vsurae per solutio fit. Ibi liberatio contingit, quamdiu nummi siue in natura siue utiliter in patri-

b) L. 3. C. si tut. l. cur. interu.

patrimonio pupilli superfunt, et doli exceptione submoueretur hanc pecuniam sub colore iniuste factae solutionis adhuc petens c); illis e contrario in totum vel pro parte vult male deperditis, laesioni huic in integrum restitutio moderetur sibi que debitor adscribat, quod pecuniam tradiderit veri similiter eam deperdituro exstantibus aliis tuto solutionem peragendi modis. Neque praesentia tutoris in tali praestationis actu restitutionis beneficium excludit d). Hic, quando scilicet usurae tutori solutae sunt, plenissime, hoc est, ita ut deperdita licet pecunia debitor non amplius teneatur, liberationem fieri iussit Iustinianus, si usurae biennales metas centumque solidorum quantum non superent; alioquin ad omnimodam securitatem ut in soluenda sorte decretum iudiciale requirit e). Verum quia nunc temporis in foro fortis solutionem tutori confectam absque decreto tutissimam practici habent f); id adhuc magis de usuris solutis indiscretim valere perspicere facillime potest, sic ut quivis effectus ex theoria Romana solutioni cum decreto coniunctae tributus et hic intret ideoque statim evanescat resarciendae summae ex post dissipatae obligatio. Tutori quoque honorario ac notitiae causa dato secure iam exsolvetur in casu, ubi administratio illis non denegatur g), tunc nempe, si res moram non fert aut gerentes officio suo satisfacere superfedent.

§. XXII.

Vis oblationis et depositionis erga minores.

Quum creditor debitum a debitore acceptare renuit, regula servatur, oblationem debiti siue realem siue verbalem rite i, e. in iusta quantitate

c) L. 15. D. de solutionibus.

d) L. 2. C. si tutor l. curat. interven.

e) §. ult. F. quib. alien. licet. L. 25. et 27. C. de administr. tut.

f) HELPFELDIUS in iurisprud. forensi §. 1931.

g) L. 15. §. 1. et 6. D. de solution.

quantitate et qualitate, congruo loco et tempore factam initium vsurarum morae impedire, cursum autem earum, quas iam exoriri coeperunt, nil nisi oblationem cum obsignatione atque depositione loco publico, qui iudicium hodie esse consuevit, facta coniunctam sistere. Quatenus haec quoad pupillaria actiua obtineant, iam videamus. In minorum persona vna cum obligationis ortu moram gigni dubio caret, et hinc inde solam debiti oblationem serius ac obligatio proficisceretur factam neutiquam vsuras inhibere, eo quod currere iam inceperint, facile colligendum est. Neque vero quaeuis debiti pupillaris oblatio rite licet effecta operabitur, quo minus vsurae incipiat cursus, dum ea quidem optato procedit, si tutori *h)*, non item si minori facta, siquidem huic minus tuto soluitur damno inde oriente, ergo nec tuto offertur, quin restitutionis auxilio uti queat ad laesionem, quae hic in propatulo foret, auertendam. Depositionem praeuia oblatione ac consignatione factam quod attinet, ea etiam erga minorenes adipiscitur effectum, ut cursus vsurarum infringatur *i)*; quid? quod si tutor forte non est, ea et sine oblatione ex sententia succedit, quia haec adulto ipsi peragenda siueque supernacua foret *k)*. Discutere adhuc quaestionem me accingo, an tutor, qui pupilli sui debitor est, ad cursum vsurarum impediendum depositione utatur necesse sit? Ea haud esse opus, potius sufficere reputarem, quod debitum, quo pupillo deuinctus est, rite sibi ut tutori exsoluerit, in libro rationum inter accepta redegerit monitisque illius intuitu sibi propositis satisfecerit, quia debitor in genere ad vsuras inhibendas depositione non indiget, si tutor debitum pupillare, quod iste soluere vult, accipere haud recusat, nec ratio

D 2

cogno-

h) L. 9. C. de vsuris.

i) *Ibidem* in fine.

k) L. 7. §. 2. D. de minorib. L. 56. §. 1. D. mandati.

cognoscitur, quidni idem de tutore pupilli sui debitore valeat. Propter incusationes tamen, quae iuxta solutionis tempus fieri possint, verene scilicet tum, quum in rationibus tutor praedicat, facta illa fuerit nec ne; consultius is agere videtur, si debitam pecuniam deponit aut contutori, ubi quis est, persolvit. Quomodo autem, si ratione quanti incertitudo adest, ita ut quid solvere vel deponere debeat ipse tutor ignoret? Hic ad impediendum usurae cursum facta est vimque depositionis habet, quando pupillum ad tutelae contra se agendum prouocauerit et dissimulatione facta voluntatis rationem iudici declarauerit *h*). Ac recte quidem sola haec verbalis oblatio depositionis instar est, quia tum per actionem quantum incipit fieri certum ideoque ad eam prouocatus experiri tardans in mora versatur, quae nocua quidem est non proficua esse debet, tum aequitati lege agnitae repugnaret, si creditori debitorem sub usurarum iugo pro lubitu detinere liceret, quin eadem libertas debitori in soluendo concedenda est ac in exigendo creditori indulgetur.

§. XXIII.

Plures tutores quatenus in usuras condemnentur.

Quamuis ratione modi obligatio contutoris ad usuras, quas a collega debet, praecipui nil habeat prae illa, quae intuitu cuiusque debiti ex focordia communi vel collegae enati iniuncta deprehenditur; de ea tamen hic quoque agi non abs re erit. Refert, *utrum* plures tutores pro indiuiso administrauerint, *an* vero diuisim. *Illic* in solidum quilibet tenetur, ac vnum eligere, qui actione ante solutionem contra reliquos cessa totum praestet, integrum est minori *m*). *Hic*, vicibus vnicui.

h) L. *fn.* C. de usur. pupillar. CARPZOVIVS Lib. V. Resp. C. num. 36.

m) Quae actionis cessio denegatur, si ex dolo communi tutor conuentus totius solutionem fecit, quia non est communicatio iusta damni ex maleficio, L. 1. §. 14. D. de iur. et vat. distrab.

enique a iudice testatorene assignatis neuter de altero, sed quisque de sua tantum parte respondere debet, nisi alter alterum male officio fungi videntem suspicionis accusare intermiserit ⁿ); e contrario, vbi tutelae negotia tutores inter se priuatim diuiserunt, nihilo secius ad cunctos periculum spectat, quum adolescenti ausu suo praedudicium inferre non valuerint ^o); si tamen male gerens soluendo exstat, recte is primus executiendus est eiusue heres ^p), partim ne duplex processus gignatur, alter inter minorem et omnes tutores, alter inter tutores et male fundum, vtpote qui ex pacto solus ad damnum sua culpa profectum ferendum deuinceretur; partim quia haud nocet iuueni, si aduersus male versatum soluere valentem vnice agit, reliquis autem prodest. Collega pro collega numquam tenetur, vbi male gerens tempore officii depositi solutionis praestandae capax fuit ^q).

§. XXIV.

Subsidiarie tutor honorarius nec non magistratus ad vsuras, quas gerentes debent, soluendas est obligatus.

Tam priuilegiatus minorennis est, vt adeo tutorem honorarium, quin et hoc insoluendo existente magistratum ob detrimentum e negligentia administrantium et sic quoque ob vsuras ob horum moram enatas vtiliter continere possit, nisi sufficienter vt leges volunt inuigilauerint. Tenentur tamen tantum in subsidium, vbi minor aliter suum consequi nequit, hancque ob causam necdum excussis tutorum administrantium atque fide iussorum nec non omnium horum heredum facultas.

ⁿ) L. 7. §. 14. D. de admin. et par. tut. L. 2. C. de vsur. pupill.

^o) Has distinctiones sinit. L. 2. C. de diuid. tutela.

^p) L. 3. C. de diuid. tut.

^q) L. 1. C. de diuid. tut.

cultratibus conuenti recte beneficio ordinis vtuntur r). Ac inde est, quod eiusmodi actionem subsidiariam dicant. Nunc temporis discrimine inter maiores et minores magistratus, quale Romanis obtinebat, sublato quiuis iudex huic obligationi subiicitur, immo maior eiusdem obligationis ratio est, eo quod iam quotannis, non finito demum tutelae munere rationes reddantur oporteat, neque perpendatur, satisfactionemne fieri a tutoribus iudex curauerit nec ne, quid? quod ex hoc die plerumque exfulat.

§. XXV.

Absoluitur dissertatio.

Quum in eo non fuerim, quo omnes ac singulos casus, in quos praerogatiua aetatis iuxta morae vsuras prominere possit, discuterem, sed quo huius thematis fundamenta atque notabiliora exempla, a quibus dein ad reliqua, ni fallor, argumentum duci queat, e fontibus Romanis deriuarem; beneuolos lectores, vt haec modo prolata, non benigne, si possunt, fuscipiant humanissime precor, studio academico vix exitum confestim meliora nedum optima curantem facillime proposito ac labori succumbere posse perpendendo.

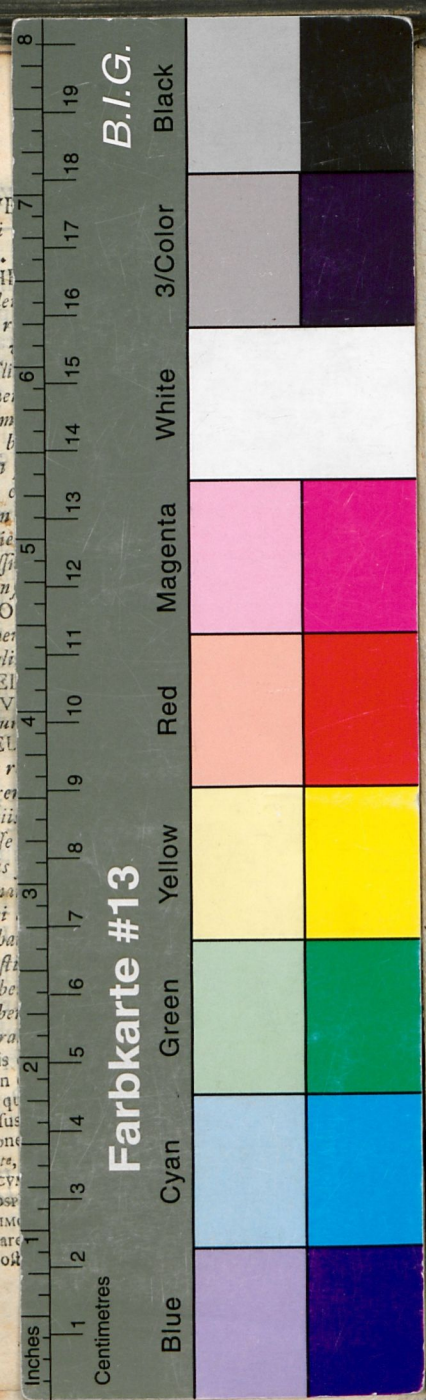
r) L. 3. §. 2. D. de admin. et per. tut. Tit. Dig. et Cod. de magister, conuen.

Jena, Diss., 1778-84

X 230 94 55

12. DISSERTATIO INAUGVRALIS 1784, 7
DE
PRAEROGATIVA MINORVM
QVOAD VSVRAS
EX MORA ILLIS PRAESTANDAS
COMPETENTE

QVAM
RECTORE ACADEMIAE MAGNIFICENTISSIMO
SERENISSIMO DVCE AC DOMINO
DOMINO
CAROLO AVGVSTO
DVCE SAXONIAE IVLIACI CLIVIAE MONTIVM ANGARIAE
ET GVESTPHALIAE LANDGRAFIO THVRINGIAE REL.

CONSENSV
ILLVSTRIS ET INCLYTI IVRIS CONSVLTORVM
ORDINIS
PRO GRADV DOCTORIS

D. XXV. SEPT. MDCCCLXXXIII.
PVBLICE DEFENDET

AVCTOR
CAROLVS FRIDERICVS ADOLPH. WEBER
VINARIENSIS.

IENAE
LITTERIS MAVKIANIS.

